

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та євроінтеграції.

ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АПК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«МАГІСТР»**

**для студентів зі спеціальностей:
0306 менеджмент та адміністрування
8.000007 «Адміністративний менеджмент»**

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та євроінтеграції

ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АПК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ 5 КУРСУ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЗА
НАПРЯМОМ 8.18010018 «АДМІНІСТРАТИВНИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ»**

УДК: 338.24(072):340

Укладачі: Михайлова Л.І., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції.

Стоянець Н.В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції

Методичні рекомендації щодо проведення практичних занять навчальної дисципліни для підготовки студентів 5 курсу денної форми навчання за напрямом 8.18010018 «Адміністративний менеджмент»/Суми, 2012р 33 стор., бібл. 23.

Методичні рекомендації спрямовані на надання допомоги студентам зі спеціальності “Адміністративний менеджмент” у підготовці до практичних занять з предмету та формуванні у майбутнього фахівця предметно-практичних вмінь та навичок з дисципліни. Містять вступ, тематичний план та зміст дисципліни, загальні методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, завдання для практичних та семінарських завдань, список рекомендованої літератури.

Рецензенти: Мішенін Е.В., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки Сумського національного аграрного університету,

Дубовик С.Г., кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри Менеджменту в галузях АПК Сумського національного аграрного університету.

Відповідальний за випуск: Михайлова Л.І., зав. кафедри менеджменту ЗЕД та євроінтеграції.

Рекомендовано до видання методичною радою Інституту економіки та менеджменту Сумського національного аграрного університету,
протокол №3 від “16 ”січня 2012 р.

© Сумський національний аграрний університет, 2012

© Інститут економіки та менеджменту, 2012

ЗМІСТ

1.	Вступ.....	5
2.	Тематичний план та зміст дисципліни.....	6
3.	Зміст лекційного матеріалу.....	7
4.	Зміст тем для практичного вивчення.....	8
5.	Загальні методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни.....	9
6.	Практична частина	
6.1	Практичне заняття №1.....	12
6.2	Практичне заняття №2.....	14
6.3	Практичне заняття №3.....	16
6.4	Практичне заняття №4.....	18
6.5	Практичне заняття №5.....	21
7	Теоретичні питання	22
8	Практичні завдання	23
9	Список літературних джерел для використання.....	27

ВСТУП

Аграрний сектор у всьому світі – важливий сектор економіки, де державне втручання є швидше закономірністю, ніж винятком. Для цього існує багато причин. Специфічні причини державного втручання в аграрне виробництво з часом змінюються, так само, як і природа політичних, соціальних та економічних середовищ, у межах яких функціонує сільське господарство. Такі дії держави називаються її аграрною політикою. Політика характеризується цілеспрямованими, послідовними діями, на відміну від випадкових і непостійних видів діяльності, які притаманні приватній фірмі або індивідууму. Політика включає планування, що базується на певних звичаях, цінностях та цілях, а також на порівнянні витрат і прибутків, пов'язаних з прийняттям того чи іншого плану. Елементи політики – цілі, які можуть бути встановлені, засоби для досягнення цих цілей, виконавчі органи, такі, як агенти чи агенції, що активізують та контролюють згадані засоби, а також обмежувальні фактори, які існують при виконанні заданого плану чи програми.

Формування аграрної політики має бути засновано на ідентифікації цілей розвитку агропромислового виробництва та державної економічної політики на даний період часу. Глобальна мета економічного розвитку країни досягається через досягнення цілей галузевих або функціональних підсистем аграрного сектора в сукупності, розробляється науково - обґрунтована стратегія і тактика, конкретизована у заходах щодо її реалізації; встановлюються терміни і критерії досягнення проміжних орієнтирів. Аграрна політика є засобом розв'язання завдань, що стоять перед державою в плані оптимізації масштабів і якісних параметрів агропромислового виробництва. Базою для формування аграрної політики повинен бути аналіз галузі з точки зору інтенсивності або екстенсивності історичних шляхів розвитку, місця галузі в секторі реальної економіки; характеру, рівня і видів конкуренції, як обов'язкового елемента ринку; системи ціноутворення, фінансування, кредитування, страхування, оподаткування і безлічі інших факторів, ігнорування хоча б одного з яких може призвести до недосягнення цілей економічного розвитку економіки країни в цілому.

В даний час Україна, перебуває на стадії переосмислення аграрної реформи, а відсутність дієвих заходів щодо її розвитку набуває перманентний характер. Посилення державного регулювання обов'язково забезпечить досягнення мети аграрної реформи та стабілізації економіки країни в цілому.

Характерними рисами успішної реалізації заходів державного регулювання здатними створити загальний економічний ефект і цілеспрямовано впливати на товаровиробника, повинні стати системність, комплексність, наступність і безперервність процесу вдосконалення системи нормативно-правового забезпечення аграрної політики, а також продуманість і відсутність економічно необґрунтованих та поспішних рішень, з повним фінансовим забезпеченням прийнятих програм.

Дисципліна систематизує здобуті теоретичні, методологічні та практичні знання студентів, розширює знання з теорії та практики з предмету (згідно чинного законодавства України); засвоєння досвіду здійснення аграрної

політики і підготовка досвідчених фахівців здатних працювати в умовах ринкового середовища, при різних формах організації праці і в різних агроформуваннях сучасного періоду. Йдеться про комплексний підхід до реформувань згідно з вимогами аграрної політики, під якою розуміється сукупність науково обґрунтованих ідей і концепцій щодо трансформування аграрного і пов'язаних з ним інших секторів економіки в напрямку створення ринкових відносин. Особливість курсу полягає у висвітленні фундаментальних питань, що формують поняття аграрної політики у світлі вимог Конституції України згідно з інтересами українського селянства.

За час навчання студенти ознайомлюються з основними напрямками реформування агропромислового виробництва відповідно до потреб ринкових перетворень

Вміти визначити та з'ясувати для себе суть кожного напрямку аграрних перетворень і на цій основі набути практичних навичок і вмінь визначати, узагальнювати і формулювати елементи і напрями аграрної політики держави стосовно конкретної ситуації соціально-економічного розвитку країни.

Форма контролю – залік

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення ECTS	Кількість балів з дисципліни
Відмінно	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82 – 89
	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю помилок	75 – 81
Задовільно	D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	69 – 74
	E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60 – 68
Незадовільно	FX	Незадовільно – потрібно працювати перед тим, як отримати позитивну оцінку	35 – 59
	F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	1-34

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва модулів, розділів, тем	Кількість тем	Розподіл часу за видами навчальної діяльності				Всього годин	Навчальна практика	Сума балів для встигаючого студента денної форми навчання
			лекції	лабораторні о-практичні заняття	семінарські заняття	самостійна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Модуль 1. Аграрна політика політики держави	4					10		15 - 25
1.1	Тема 1: Економічна суть, характер головні компоненти АП		2	2		6			
1.2	Тема 2: Аграрна політика як складова економічної політики держави .		4			6			
1.3	Тема 3: Земельна реформа як головна ланка сучасної АП		4	4		4			
1.4	Тема 4: Забезпечення пріоритетності виробництва МТР для села і формування ринку засобів виробництва		4	2		4			
2.	Модуль 2. Механізм реалізації АП	3					12		15 - 25
2.1	Тема 1: Формування ринку продовольства й сировини .		4	2		10			
2.2	Тема 2: Реформування фінансово-кредитної, податкової і цінової систем .		6	2		10			
2.3	Тема 3: Створення умов і механізму освоєння ринкових відносин і реалізації АП		6	2		6			
Разом за модулі:		-	-	-	-	-	-	-	30-50
За самостійну роботу:		-	-	-	-	-	-	-	10-20
За проміжну атестацію		-	-	-	-	-	-	-	7-10
За підсумкову атестацію:		-	-	-	-	-	-	-	7-10
Підсумковий контроль		-	-	-	-	-	-	-	6-10
Разом з дисципліни:		15	30	14		46	90		60-100

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. Лекції

№№ п/п	Назва та зміст модулів та їх елементів	Кількість годин дф/зф	Вид поточного контролю дф	Сума балів дф
1	Модуль I: Аграрна політика як складова економічної політики держави	14/-	Виконання письмового завдання Усне опитування Контрольна робота	6-10
1.1	Тема 1: Економічна суть, характер головні компоненти аграрної політики План: 1. Соціально-економічна характеристика сільського господарства та агропромислового виробництва 2. Аграрна політика, її сутність, зміст і характер 3. Компоненти аграрної політики потреба їх поєднання 4. Економічна політика і важливість відображення в ній потреб і можливостей аграрного сектору	4/-		
	Тема 2: Аграрна політика як складова економічної політики держави План: 1. Державне регулювання сільського господарства та самоуправління в аграрному секторі. 2. Аграрна політика і продовольча проблема держави..	2/-		
1.3	Тема 3: Земельна реформа як головна ланка сучасної аграрної політики План: 1. Суть земельної реформи і особливості її здійснення в Україні. 2. Організація реформування земельних відносин 3. Роль держави у здійсненні земельної реформи	4/-		
1.4	Тема 4: Забезпечення пріоритетності виробництва матеріально-технічних ресурсів для села і формування ринку засобів виробництва План: 1. Роль матеріально-технічних ресурсів у відтворювальному процесі АПК. 2. Необхідність пріоритетного розвитку фондо- та ресурсозабезпечувальних галузей 3. Формування ринку матеріально- технічних ресурсів і виробничих	4/-		

2	Модуль 2: Механізм реалізації аграрної політики	16/-	Усне опитування Контрольна робота Виконання письмового завдання	8-15
2.1	Тема 1: Формування ринку продовольства й сировини і План: <i>1. Джерела одержання продовольства і необхідність їх мобілізації</i> <i>2. Формування державних фондів продовольства й сировини та самозабезпечення регіонів</i> <i>3. Організаційні засади формування ринку продовольства</i>	4/-		
2.2	Тема 2: Реформування фінансово-кредитної, податкової і цінової систем План <i>1. Економічний механізм АПК і необхідність його адаптування до ринкових відносин</i> <i>2. Фінансово-кредитна система в умовах ринку</i>	4/-		
	Тема 2: Реформування фінансово-кредитної, податкової і цінової систем План: <i>3. Впровадження ефективної податкової політики.</i> <i>4. Підпорядкування ціноутворення механізму попиту і пропозиції</i>	2/-		
2.3	Тема 3: Створення умов і механізму освоєння ринкових відносин і реалізації аграрної політики План: <i>1. Необхідність формування і складові елементи механізму освоєння ринкових відносин</i>	2/-		
	Тема 3: Створення умов і механізму освоєння ринкових відносин і реалізації аграрної політики План <i>2. Регламентація законодавством аграрної політики держави і створення державних управлінських структур</i>	2/-		
	Тема 3: Створення умов і механізму освоєння ринкових відносин і реалізації аграрної політики План: <i>3. Визначення правового статусу управлінських структур щодо реалізації аграрної політики.</i>	2/-		
Разом:		30	X	20-35

4.2. Практичні заняття

№№ п/п	Назва та зміст модулів та їх елементів	Кількість годин дф/зф	Вид поточного контролю дф	Сума балів дф
1	Модуль I: Аграрна політика як складова економічної політики держави	8/-	письмова контрольна робота	5-8
1.1	Тема 1. Аграрна політика: основні компоненти, сутність та особливості формування і здійснення План: 1. Визначити соціально-економічна сутність та цільове призначення сучасної аграрної політики. Характеристика сільського господарства та агропромислового виробництва. Стратегія становлення аграрної політики. Особливості сучасного етапу аграрної політики. Проблеми здійснення аграрної політики. Компоненти аграрної політики і потреба їх поєднання.	2/-		
1.2	Тема 2 Зовнішньоекономічні проблеми аграрної політики План: 1. Визначити стан і завдання зовнішньоекономічної діяльності в аграрній сфері. Визнання вимог світового ринку як передумова. формування зовнішньоекономічної політики. Захист економічних інтересів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.	2/-		
1.3	Тема 3. Екологічні аспекти аграрної політики План: 1. Дослідити передумови і необхідність розробки принципово нової агроекологічної політики. Мета, принципи та основні завдання державної агроекологічної політики.	2/-		
1.4	Тема 4. Розвиток майнових відносин власності, форм господарювання та інтеграційних відносин План: 1. Знати майнова власність у системі виробничих відносин. Форми реалізації власності. Формування істотного власника. Організаційні аспекти. Внутрішньогосподарські структури. Розвиток малих підприємницьких форм. Форми інтеграції в агропромисловому	2/-		

	комплексі. Ефективність виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Удосконалення економічних відносин в інтегрованих формуваннях. Розвиток інтеграційних відносин у переробній сфері АПК.			
2	Модуль 2: Механізм реалізації аграрної політики	6/-	2	
2.1	Тема 5 Розвиток СФГ і кооперативні відносини в аграрному секторі План: Визначити принципи і тенденції розвитку фермерських господарств. Спеціалізація і виробничі типи фермерських господарств. Оптимальні розміри селянських господарств. Кооперування і напрями розвитку фермерства на перспективу. Сільськогосподарська кооперація в контексті аграрної реформи. Кооператив як особлива форма підприємства. Створення правового поля сільськогосподарської кооперації в Укр.	2/-	письмова контрольна робота	5-7
2.2	Тема 6 Соціальні аспекти аграрної політики План: Розробити соціальні пріоритети розвитку аграрної політики. Основні напрями соціальної перебудови села. Соціальна і виробнича інфраструктура села. Демографічно-трудова потенція. Проблеми мотивації сільськогосподарської праці. Соціальна спрямованість аграрної політики як критерій її перспективності. Забезпечення пріоритету відродження села.	2/-		
2.3	Тема 7. Формування ринку продовольства і сировини Джерела одержання продовольства і необхідність їх мобілізації. Тенденції формування продовольчих ресурсів. Формування державних фондів продовольства й сировини та самозабезпечення регіонів. Особливості функціонування продовольчих ринків. Організаційні засади формування ринку продовольства. Україна на зовнішньому ринку продовольства	2/-		
Разом:		14/-	X	10-15

3.ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДІСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 НА ТЕМУ:

«Економічна суть, характер і головні компоненти аграрної політики»

Мета завдання: *Ознайомитися з Законом України Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року*

Форма проведення заняття: заняття проводиться в формі дискусії закону України основних моментів та власних бачень розвитку АПК. Доповнити шляхи реалізації основних пріоритетів державної аграрної політики.

Основний матеріал: Основні засади державної аграрної політики спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору національної економіки на період до 2015 року, системності та комплексності під час здійснення заходів з реалізації державної аграрної політики всіма органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Державна аграрна політика базується на національних пріоритетах і враховує необхідність інтеграції України до Європейського Союзу та світового економічного простору.

Основними складовими державної аграрної політики є комплекс правових, організаційних і економічних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування аграрного сектору економіки, розв'язання соціальних проблем сільського населення та забезпечення комплексного і сталого розвитку сільських територій.

Мета державної аграрної політики

Державна аграрна політика спрямована на досягнення таких стратегічних цілей:

гарантування продовольчої безпеки держави;
перетворення аграрного сектору на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави;

збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності нації;

комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі.

Шляхами реалізації основних пріоритетів державної аграрної політики є:

1. Розвиток земельних відносин
2. Формування сприятливого економічного середовища для ефективної діяльності суб'єктів аграрного сектору
3. Державна політика щодо розвитку ринків продукції сільського господарства і продовольства
4. Удосконалення системи державного регулювання, ефективне поєднання загальнодержавної і регіональної політики в аграрному секторі

5. Комплексний розвиток сільських територій, підвищення соціального захисту і життєвого рівня сільських жителів

6. Проведення державної аграрної політики у період до 2015 року та критерії її оцінки

Контрольні запитання

1. Економічні параметри, що визначають місце і роль сільського господарства в економіці України.

2. Частка окремих форм господарювання в аграрному секторі країни.

3. Основні риси сучасного кризового стану сільськогосподарського виробництва.

4. Причини затяжної й глибокої кризи в аграрному секторі країни.

5. Сільське господарство як складова ланка агропромислового виробництва.

6. Особливості агропромислового виробництва.

7. Пропорції агропромислового виробництва, їх зміст і можливості регулювання.

8. Суперечності агропромислового виробництва.

9. Стратегічні завдання агропромислового комплексу України.

10. Об'єктивна потреба державного впливу на розвиток агропромислового виробництва.

11. Критерії, що визначають суть і зміст державного регулювання розвитку АПК.

12. Економічний потенціал АПК й сільського господарства і роль держави в його формуванні.

13. Особливості функціонування виробничого потенціалу окремих галузей.

14. Вхідні й вихідні зв'язки АПК як об'єкта державного регулювання.

15. Взаємоузгоджені збалансованість інтересів як головне кредо державного впливу на розвиток АПК.

16. Фактори, які необхідно враховувати при забезпеченості взаємоузгодження інтересів держави та агропромислового виробництва.

17. Організаційно-господарська і соціально-економічна роль сільського господарства в системі міжгалузевих зв'язків АПК.

18. Сільське господарство та агропромислове виробництво як основні об'єкти державної аграрної політики.

19. Поняття про аграрну політику. Складові елементи аграрної політики.

20. Вимоги до аграрної політики держави.

21. Оціночні критерії сутності й життєвості аграрної політики.

22. Соціально-економічна суть, зміст, характер, етапність, фактори та умови здійснення аграрної політики, їх складові елементи та етапи.

23. Основи управління процесом формування і реалізації аграрної політики.

24. Компоненти аграрної політики держави, їх суть і особливості поєднання на макро- і мікрорівнях.

25. Особливості, вимоги й складові елементи розробки концепції аграрної політики.

26. Стратегічні й тактичні завдання сучасної аграрної політики України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2 НА ТЕМУ:

«Аграрна політика як складова економічної політики держави»

План

1. Принципи розвитку аграрної економіки.
2. Наукова аграрна політика як рушійна сила аграрної політики.

Мета: закріпити у студентів знання стосовно важливості відображення в аграрній політиці країни потреб і можливостей аграрного сектору.

Основний матеріал: В умовах переходу до ринкової економіки в Україні виникла нагальна потреба розробки і здійснення великої сукупності правових, організаційних, економічних, наукових, соціальних та інших заходів з метою забезпечення такого розвитку аграрної сфери економіки, який би повністю відповідав потребам країни, забезпечував її продовольчу безпеку. Вирішення цих питань неможливе без обґрунтованої і виваженої аграрної політики. Стратегічна мета такої політики полягає у формуванні реального власника і господаря землі, соціально-економічній розбудові села, проведенні аграрної і земельної реформ. Аграрні перетворення стали, таким чином, реальною необхідністю. Ці перетворення потребують відповідного правового забезпечення, нормативного регулювання у сфері суспільних відносин, пов'язаних з виробництвом, переробкою і реалізацією сільськогосподарської продукції. Здійснення аграрної політики, а також аграрної і земельної реформ в Україні є необхідним і важливим фактором в установленні економічного порядку в суспільстві. Це викликає потребу перегляду і удосконалення права і законодавства України в цілому і аграрного зокрема. Аграрна реформа в Україні є різновидом реформування економічних, соціальних та інших правовідносин вона передбачає пере розділ земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність і в користування юридичним особам з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатокладної економіки, раціонального використання та охорони земель. В цьому плані аграрна реформа розглядається як складова частина економічної реформи у зв'язку з переходом економіки України до ринкових відносин.

В умовах реформування економічних відносин в АПК, переходу до ринкових відносин земельна реформа у сільському господарстві повинна розвиватись у таких напрямках:

— перебудова земельних відносин на основі формування приватної власності на землю і різноманітності форм власності на землю;

— формування ринку землі;

— можливість реально здійснювати різноманітні правочини з землею.

Чинним законодавством визначені основні завдання державного регулювання та управління сільським

господарством. До них відносяться:

— необхідність своєчасних перетворень і реформувань в АПК;

— завершення аграрної і земельної реформ;

— стабілізація і розвиток агропромислового виробництва;

- забезпечення продовольчої безпеки України;
- забезпечення якісним продовольством і сировиною населення;
- підтримка економічного пріоритету сільського господарства перед іншими галузями економіки;
- пріоритетність розвитку соціальної сфери села;
- зближення рівнів прибутків працівників сільського господарства і промисловості;
- захист вітчизняних товаровиробників у сфері агропромислового виробництва.

В чинному законодавстві визначені такі основні напрямки державного регулювання і управління:

- формування ринку землі і сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства;
- фінансування, кредитування, страхування суб'єктів АПК;
- налагодження виробництва вітчизняної сільськогосподарської техніки, інших засобів сільськогосподарського виробництва;
- належне матеріально-технічне забезпечення товаровиробників технікою вітчизняного виробництва;
- захист вітчизняних виробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
- розвиток науки і здійснення наукової діяльності в сфері агропромислового виробництва.

Аграрну політику визначають як діяльність держави, спрямовану на створення господарсько-фінансових і політичних умов в аграрному секторі, яка реалізується шляхом впливу на економічні процеси, що відбуваються через форми і методи, найбільш впливові в області аграрної економіки. Аграрна політика представляє собою упорядковану діяльність держави і санкціонованих нею суспільно-правових інститутів по формуванню культурних, соціальних, правових і економічних умов життя сільського населення.

Найважливіші сфери аграрної політики:

- " Аграрний ринок;
- " Інвестиційна, кредитна, фінансова, науково-технічна і технологічна діяльність;
- " Податкова система;
- " Соціальне середовище;
- " Цільові і структурні перетворення.

Типові завдання

- 1) Охарактеризуйте етапи здійснення аграрної політики
- 2) Чим визначається успіх аграрної політики
- 3) Назвіть міри необхідні для реалізації аграрної політики
- 4) Які основні перетворення необхідні в аграрному секторі України сучасних умовах?
- 5) Назвіть носії аграрної політики і її рухомі сили
- 6) Дайте визначення стратегії і тактики аграрної політики

7) Розкрийте сутність поняття “аграрна структура”, назвіть елементи аграрної структури і охарактеризуйте їх

8) В чому доцільність аграрної структурної

Питання для закріплення та самоконтролю

1. Система принципів розвитку, що лежать в основі аграрної економіки.

2. Загальна класифікація рушійної сили аграрної політики.

3. Проблема формування ринку праці та її характеристика

4. Суть ринку праці в агропромисловому виробництві.

5. Об'єктивні особливості й можливості функціонування ринку праці в умовах, які зумовлюють і визначають можливість міграції робочої сили.

6. Відтворювальний процес у сфері трудових ресурсів і можливості його підпорядкування ринковим вимогам.

7. Принципи, що мають бути покладені в основу реформування трудових відносин.

8. Обставини, що зумовлюють виникнення і функціонування ринку праці.

9. Принципи диференціації та різновиди ринку праці.

10. Потреба державного регулювання ринку робочої сили.

11. Що має гарантувати держава для бажаючих змінити місце праці?

12. Організаційні засади та заходи щодо створення нормальних умов для функціонування ринку праці.

13. Ринок праці і проблема відродження та збереження села.

14. Рівень і динаміка оплати праці в АПК.

15. Що являє собою соціальний захист населення за умов ринку праці?

16. Механізм соціального захисту населення та його складові елементи.

17. Суть маятникової міграції.

18. Чи можливий ринок праці в окремо взятому підприємстві?

19. Як можна організувати ринок праці в межах агропромислового формування?

20. Суть ринку праці спеціалістів.

21. Ринок праці масових професій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3 НА ТЕМУ:

«Зовнішньоекономічні проблеми аграрної політики»

Мета: Визначити стан і завдання зовнішньоекономічної діяльності в аграрній сфері. Визнання вимог світового ринку як передумова формування зовнішньоекономічної політики. Захист економічних інтересів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Основний матеріал: Соціально-економічна сутність зовнішньоекономічної діяльності набуває різних тлумачень, відповідно до суспільного ладу та пануючих виробничих відносин. Зміни і доповнення, яких зазнає визначення цієї категорії, цілком виправдані. Вони відповідають

об'єктивним процесам розвитку та ускладнення міжнародного економічного співробітництва і досліджуються багатьма теоретиками та практиками.

Зовнішньоекономічну діяльність розглядають як один із аспектів зовнішньоекономічних зв'язків. Разом з тим, це самостійна діяльність підприємства, яка є, з одного боку, складовою частиною господарської діяльності підприємства, а з другого - такою його частиною, яка здійснюється на іншому, міжнародному рівні, у взаємозв'язку з господарськими суб'єктами інших країн.

Роль зовнішньоекономічної діяльності як зовнішнього фактора економічного росту в сучасних умовах постійно підвищується. Посилюється її вплив на соціально - економічний розвиток не тільки країни, але й кожного господарського суб'єкта. Як частина загальної структури народного господарства, зовнішньоекономічні зв'язки впливають на вдосконалення внутрішньогосподарських пропорцій та розміщення продуктивних сил.

Зростання ролі і значення зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств знаходить своє відображення у збільшенні темпів росту зовнішньоторговельного обороту, розширенні та удосконаленні структури експорту, розвитку нових форм співробітництва. Важливе значення має розширення зовнішньоекономічної діяльності в обміні досвідом ведення сільськогосподарського виробництва.

При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності всі її суб'єкти керуються такими принципами :

- 1) дотримання суверенітету народу України;
- 2) свободи зовнішньоекономічного підприємництва;
- 3) юридичної рівності і недискримінації;
- 4) верховенства Закону;
- 5) захисту інтересів зовнішньоекономічної діяльності;
- 6) еквівалентності обміну.

Принцип суверенітету народу України у здійсненні

зовнішньоекономічної діяльності полягає у виключному праві народу України самостійно та незалежно укладати зовнішньоторговельні угоди на території України, керуючись законами; обов'язку неухильно виконувати всі договори і зобов'язання в галузі міжнародних економічних відносин..

Вступ до СОТ надає таку перевагу як гарантія передбачуваності й доступу на інші ринки СОТ. Він також супроводжується вступним внеском: кандидати мають продемонструвати свою відданість принципам Угоди СОТ шляхом зміцнення лібералізації торгівлі та втілення такого її режиму, який відповідає режиму зовнішньої торгівлі СОТ ще до вступу до цієї організації; зобов'язанням щодо імпортного мита на сільськогосподарські та інші товари на рівні, прийнятому для інших Членів СОТ; відповідність внутрішнього законодавства з широкого кола таких питань як санітарні, фіто санітарні й технічні стандарти, митні процедури, ліцензування імпорту, субсидії та інші нетарифні заходи. Членство України в СОТ відкриває їй:

1. Широку участь у міжнародному розподілі праці.

- 2.Отримання більш сприятливих, порівняно з існуючими, та недискримінаційних умов для доступу української продукції на іноземні ринки.
3. Доступ до міжнародного механізму вирішення торгових суперечок.
4. Створення більш сприятливого клімату для іноземних інвестицій.
- 5.Захист ліберального торгового режиму, створення передбачуваних і стабільних правових засад для ведення бізнесу та міжнародної торгівлі.
6. Ширший вибір товарів і послуг.
7. Отримання статусу повноправного учасника міжнародної торгівлі, що дозволить брати участь у регіональних союзах та об'єднаннях.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4 НА ТЕМУ: «Екологічні аспекти аграрної політики»

Мета : *Дослідити передумови і необхідність розробки принципово нової агроекологічної політики. Мета, принципи та основні завдання державної агроекологічної політики.*

Основний матеріал: Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу України. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку в Україні сировинно-видобувних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості. Економіці України притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш "дешевим" способом - без будівництва відповідних очисних споруд. Це було можливим за відсутності ефективно діючих правових, адміністративних та економічних механізмів природокористування та без урахування вимог охорони довкілля.

Ці та інші чинники, зокрема низький рівень екологічної свідомості суспільства, призвели до значної деградації довкілля України, надмірного забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель, нагромадження у дуже великих кількостях шкідливих, у тому числі високотоксичних, відходів виробництва. Такі процеси тривали десятиріччями і призвели до різкого погіршення стану здоров'я людей, зменшення народжуваності та збільшення смертності, а це загрожує вимиранням і біологічно-генетичною деградацією народу України. Винятковою особливістю екологічного стану України є те, що екологічно гострі локальні ситуації поглиблюються великими регіональними кризами. Чорнобильська катастрофа з її довготривалими медико-біологічними, економічними та соціальними наслідками спричинила в Україні ситуацію, яка наближається до рівня глобальної екологічної катастрофи.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 «Соціальні аспекти аграрної політики»

Мета: *Розробити соціальні пріоритети розвитку аграрної політики. Основні напрями соціальної перебудови села. Соціальна і виробнича інфраструктура села. Демографічно-трудовий потенціал. Проблеми мотивації*

сільськогосподарської праці. Соціальна спрямованість аграрної політики як критерій її перспективності. Забезпечення пріоритету відродження села. Указ президента України Про Основні засади розвитку соціальної сфери села.

Основний матеріал: До соціальних елементів Державної аграрної політики відносяться: рівень життя; умови праці; освіта, культура; охорона здоров'я; інформація, зв'язок. Основні засади розвитку соціальної сфери села спрямовані на поліпшення організації життєзабезпечення сільського населення в умовах становлення приватного сектора в аграрній сфері, виходу національної економіки з кризи, розвитку економіки в ринкових умовах і мають ураховуватись у процесі визначення стратегічних напрямів розвитку економіки, підготовки та виконання державних, галузевих і регіональних програм та розроблення нормативно-правових актів з питань соціально-економічного розвитку держави в найближче десятиліття.

Завдання: *Підготувати програму розвитку сільських населених пунктів Сумської області та показати в динаміці соціальне забезпечення регіону*

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Які цілі включає в себе загально економічна система цілей.
2. На які дві групи цілей орієнтується аграрна політика в рамках загальної політики.
3. Дайте коротку характеристику практичної та наукової аграрної політики.
4. В чому сутність особливого становища аграрного сектора.
5. Назвіть основні «традиційні» критерії, за якими сільському господарству надають статус особливої галузі.
6. За якими аргументами переглядаються традиційні критерії особливого статусу АПК з сучасної точки зору.
7. Які сучасні критерії характеризують особливе положення аграрного сектору.
8. Характеризуйте детально сутність слабого ринкового становища аграрного сектору.
9. Які зовнішні ефекти ви знаєте, наведіть приклади.
10. За якими двома методами здійснюється формулювання цілей галузі.
11. Наведіть конкретні приклади аграрно-політичних цілей при політичному встановленні цілей.
12. Наведіть конкретні приклади аграрно-політичних цілей при корисно-теоретичному встановленні цілей.
13. Які три основні цілі виражають економіко - політичне становище в країнах Західної Європи.
14. Яке значення має свобода для економічного розвитку країни як одна з 3 основних цілей.
15. Яке значення має справедливість для економічного розвитку країни як одна з 3 основних цілей.

16. Яке значення має надійність для економічного розвитку країни як одна з 3 основних цілей.

17. Назвіть чотири центральні політико – економічні цілі, які мають досягти всі країни з ринковою економікою.

18. Яким чином відбувається досягнення політико-економічних цілей з огляду на тип державного-економічного устрою.

19. Які основні взаємозв'язки між цілями ви знаєте.

20. Назвіть основні цілі аграрної політики Німеччини.

21. Характеризуйте екологічну ціль розвитку.

22. Характеризуйте сутність та значення захисту споживачів як однієї з цілей економічного розвитку.

23. Яке значення має стимулювання розвитку сільської місцевості в якості пріоритетної цілі.

24. На яких основних положеннях базується специфічна ціль загальної аграрної політики ЄС.

25. Які п'ять окремих цілей входять в склад специфічної мети загальної аграрної політики ЄС.

26. Дайте визначення сутності та значення збільшення продуктивності як складової специфічної мети загальної аграрної політики ЄС.

27. Дайте визначення сутності та значення збільшення рівня доходів специфічна ціль загальної аграрної політики ЄС.

28. Стабілізація ринку – складова специфічної мети загальної аграрної політики ЄС.

29. Характеризуйте сутність та значення гарантії забезпеченості та недорогого забезпечення споживачів.

30. На які особливості слід перш за все звертати уваги при застосуванні політичних засобів.

31. Які дві цілі були встановлені у додаток до початкового договору ЄС.

32. Чому питання екології має в даний момент зростаюче значення.

33. На яких аргументах базується організація європейської аграрної політики, встановлена на конференції в Стразі в 1960 році.

34. Назвіть приклади встановлення порогу стимулювання або податкових обмежень в практичній аграрній політиці.

35. Якими параметрами вимірюються вимоги до цілей аграрної політики з секторальної та суспільної точки зору.

36. Назвіть складові категорії «Ефективність та ринок»

37. Назвіть складові категорії «Стабільність»

38. Назвіть складові категорії «Забезпечення»

39. Які інструменти аграрної політики ви можете назвати.

40. Які 5 категорії заходів аграрної політики ви можете назвати.

41. Сутність поняття «інтегрована політика»

42. Які фактори потрібно враховувати виходячи із необхідності координації із регіональною структурною політикою.

43. Взаємозв'язок аграрного сектору з іншими галузями економіки.

44. Структурна відповідність подальшого розвитку сільського господарства.
45. Взаємозв'язок аграрного сектору та регіональним співвідношенням оточуючого середовища.
46. Вплив змін в аграрному секторі на регіональний розвиток економіки, в тому числі рівень зайнятості.
47. Створення та значення уніфікованого аграрного ринку.
48. Основні передумови створення спільного європейського внутрішнього ринку.
49. Зміст та значення Постанови Європейської комісії в 1960 році.
50. Що потрібно для реалізації Постанови Європейської комісії щодо створення спільного ринку.
51. Правова база для спільного аграрного ринку.
52. Передумови захисту європейського виробника від конкуренції зі світового ринку.
53. Які 5 основних вимог були виставлені для спільного європейського аграрного ринку.
54. Назвіть та дайте коротку характеристику трьом принципам спільної організації ринку.
55. Що передбачає собою уніфікація ринків.
56. Які пільги співтовариства надає Європейська аграрна економіка.
57. Сутність та значення фінансової солідарності.
58. Які 3 центральні інструменти використовуються всередині системи регулювання ринку.
59. Що являє собою пряме втручання в ринок, наведіть приклади.
60. Митні сплати як інструменти регулювання зовнішньої торгівлі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ.

Задача 1

Назвіть основні передумови нестабільності аграрних ринків.

Задача 2

Який вплив на аналіз ринку мають інструменти стабілізації ринку.

Задача 3

Дайте визначення еластичності ціни та взаємозалежності змін попиту та пропозиції на ринкові ціни.

Задача 4

Дайте визначення та значення еластичності попиту.

Задача 5

Назвіть основні пункти еластичності попиту в залежності від рівня доходу на прикладі попиту на продукти харчування.

Задача 6

Визначте еластичність пропозиції у порівняльному аналізі із еластичністю попиту.

Задача 7

Інтенсивність цінових змін.

Задача 8

Визначення інтенсивності цінових змін в контексті ринкової політики ЄС.

Задача 9

Кількісні зміни пропозиції.

Задача 10

Зміна рівноважної ціни в контексті кількісних змін пропозиції.

Задача 11

Охарактеризуйте кількісні зміни пропозиції.

Задача 12

Залежність рівноважної ціни від змін пропозиції та попиту.

Задача 13

Вплив входження до спільного ринку на рівноважну ціну.

Задача 14

Тенденції рівноважної ціни на внутрішньому ринку в невеликих країнах при входженні до спільного ринку.

Задача 15

Зобразіть на графіку поведінку попиту на продукти харчування до досягнення границі насиченості.

Задача 16

Дайте визначення та наведіть приклади організацій різних рівнів, на яких приймаються аграрно політичні рішення.

Задача 17

Зобразіть у вигляді таблиці найважливіші організації на рівнях міжнародного, національного та регіонального характеру з позиції ЄС.

Задача 18

Наведіть основні інструменти регулювання аграрної політики України.

Задача 19

Яке значення має земельна реформа для розвитку аграрного сектору України.

Задача 20

Надайте методику розрахунку балансу забезпечення та рівня внутрішньої забезпеченості країни.

Задача 21

Значення розвитку іпотечного кредитування для економічного зростання аграрної сфери України.

Задача 22

Квотування як інструмент регулювання надлишку виробництва сільськогосподарської продукції (на прикладі Західної Європи).

Задача 23

Значення впровадження інноваційної моделі розвитку на рівні регіону, області та країни.

Задача 24

Недоліки кредитно-фінансової системи України та їх вплив на розвиток аграрної сфери.

Задача 25

Роль іноземного інвестування в підприємства АПК України.

Задача 26

Роль державного регулювання у розвитку аграрного сектору України.

Задача 27

Розвиток інфраструктури українського сільського господарства, проблеми та перспективи.

Задача 28

Значення іноземного досвіду для ефективного розвитку аграрної сфери України.

Задача 29

Світовий ринок зерна: перспективи та роль України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

Основна:

1. Андреева Л., Миргородская Е. Взгляд на системную конкурентоспособность как доминанту устойчивого развития экономики // Экономист. - 2004. - № 1. - С. 81-88.

2. Балабанова Е.С. Исторические особенности генезиса российского рынка // Становление рынка в постсоветской России: Институциональный анализ / Под ред. Р.М. Нуреева. - М.: Аспект Пресс, 2002. - С. 9-56.

3. Головаха Є., Паніна Н. Пострадянська деінституціоналізація і становлення нових соціальних інститутів в українському суспільстві // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2001. - № 4. - С 9-22.

Додаткова:

1. Грищенко К.К. Соціальні аспекти приватизації // Українське суспільство: моніторинг - 2000: Інформаційно-аналітичні матеріали / За ред. члена-кор. В.М. Ворони, д-ра філос. наук. А.О. Ручки. - К.: Ін-т соціології НАН України, 2000. - С 12-19.

2.Гудков Л.Д., Пчелина М.В. Бедность и зависть: негативный фон переходного общества // Социальные и экономические исследования: мониторинг общественного мнения. Информационный бюллетень. - 1995. - № 6. - С. 31-41.

3.Давыдова Н.М., Седова Н.Н. Материально-имущественные характеристики и качество жизни богатых и бедных // Социологические исследования. - 2004. - № 3. - С. 40-50.

4.Зарубина Н.Н. Этика служения и этика ответственности в культуре русского предпринимательства // Общественные науки и современность. - 2004. - № 1. - С. 96-105.

5.Заславская Т. Поведение массовых общественных групп как фактор трансформационного процесса // Экономические и социальные перемены. Мониторинг общественного мнения. -2000. - № 6. - С. 14-19.

6.Клямкин И.М., Тимофеев Л.М. Теневой образ жизни. Социологический автопортрет постсоветского общества // Политические исследования. - 2000. - № 4. - С. 19-37; № 5. -С.121-132.

7. Михайлова Л.И. Социология и психология труда. Учебное пособие: семинары, деловые игры, тренинги, тесты/Харьк.гос.аграр.ун-т им. В.В.Докучаева. – Харьков, 1996. – 103 с.

8.Пачковский Ю. Социопсихологическая модель анализа предпринимательства в условиях трансформационного процесса // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2003. - № 3. -С 121-132.

9.Становление рыночной экономики в странах Восточной Европы / Под ред. Н. Макашевой. - М., 1994.

10.Хмелько В. Макросоциальные изменения в украинском обществе за годы независимости // Социология: теория, методы, маркетинг. - 2003. - №

Методична:

1.Ходжсон Д. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории: Пер. с англ. - М.: Дело, 2003.

2. Чернецький Ю. Концептуальні напрацювання "нової економічної соціології" // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. - 2004. - № 1. - С 51-62.

3.Шкаратан О.И. Русская культура труда и управления // Общественные науки и современность. - 2003. - № 1. -С.30-54.

4.Экономическая социология: Учеб. пособие / В.Е. Пилипенко, Э.А. Гнсова, В.С. Казаков и др. / Под ред. В.Е. Пилипенко. - К.: МАУП, 2002.

Михайлова Любов Іванівна
Стоянець Наталія Валеріївна

ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АПК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
«МАГІСТР»**

для студентів зі спеціальностей:
0306менеджмент та адміністрування
8.000007«Адміністративний менеджмент»

**Редакційно-видавничий відділ Сумського національного аграрного
університету, м. Суми, вул. Кірова 160.**

Підписано до друку: _____ 2012 р. Формат А5: Гарнітура Times New Roman
Тираж: 100 примірників Замовлення Ум. друк. арк.